

Openbare consultatiereactie Wet variabele pensioenuitkering

Premieovereenkomsten zijn in opkomst¹. Hierin zijn meer individuele keuzes mogelijk, bijvoorbeeld over risicodekkingen en de beleggingsmix. Verzekeraars voorzien dat deze trend in de toekomst zal doorzetten; zeker als dit type pensioenovereenkomst verder wordt geoptimaliseerd.

De huidige wet schrijft voor dat bij premieovereenkomsten op basis van beleggingen of een gegarandeerd kapitaal en kapitaalovereenkomsten op de pensioendatum een levenslange pensioenuitkering wordt aangekocht van het expirerende pensioenkapitaal. Voor de hoogte van de pensioenuitkering is de actuele marktrente op de pensioendatum van groot belang. Bij een lage rentestand kunnen deelnemers met deze overeenkomsten die met pensioen gaan, een relatief lage pensioenuitkering ontvangen. Om deelnemers met deze overeenkomsten een alternatief te bieden, heeft het Verbond van Verzekeraars al vanaf 2013 de mogelijkheid bepleit dat een deelnemer (ook) na de pensioendatum beleggingsrisico draagt.

Bij pensioenovereenkomsten met opbouw van een kapitaal kan een beter pensioenresultaat worden behaald als de uitgangspunten ten tijde van de pensioeningang niet allesbepalend zijn voor de hoogte van de pensioenuitkering. De onderzoeken van Lane Clark & Peacock en Ortec Finance laten dit zien. Bij deze pensioenovereenkomsten moeten alle deelnemers daarom een eigen keuze krijgen of zij een gegarandeerde, levenslange uitkering wensen of een variabele, levenslange uitkering die meebeweegt met de beleggingsresultaten (en desgewenst ook de ontwikkeling van de levensverwachting).

Een variabele uitkering is ook een alternatief voor deelnemers die nu de pensioendatum al dicht zijn genaderd. Ondanks dat deze deelnemers niet hebben kunnen profiteren van een risicoprofiel in de opbouwfase dat past bij aankoersen op een variabele uitkering, geeft het hen wel een extra keuze op pensioendatum om alsnog meer risico te nemen met kans op een hoger pensioen.

In dit licht verwelkomt het Verbond het concept Wetsvoorstel variabele pensioenuitkering. Hierbij merken wij op dat niet kan worden uitgesloten dat een variabele uitkering uiteindelijk een lager pensioenresultaat geeft.

Om het (concept) wetsvoorstel verder aan duidelijkheid en belang voor de deelnemers te laten winnen, treft u hierna enkele voorstellen en opmerkingen aan.

Mogelijkheid variabele uitkering onafhankelijk van inhoud pensioenovereenkomst

De volgende bepaling in het voorgestelde artikel 10a, lid 2 Pensioenwet (PW) is bezwaarlijk: "kan de pensioenovereenkomst er in voorzien dat". Een vergelijkbare bepaling is opgenomen in artikel 63b, lid 1 PW. Dit betekent dat de pensioenovereenkomst door de werkgever en werknemers(vertegenwoordiging) moet zijn aangepast voordat een (gewezen) deelnemer bij de huidige pensioenuitvoerder kan kiezen voor een variabele uitkering. Bovendien kan een pensioenovereenkomst niet worden gewijzigd, als er sprake is van een uitgewerkte rechtsverhouding. Dit brengt mee dat gewezen deelnemers en arbeidsongeschikten geen gebruik kunnen maken van een variabele uitkering. Daarom zou het voor de keuzemogelijkheid van een variabele uitkering voldoende moeten zijn dat de pensioenuitvoerder er in kan voorzien.

Ook de bepaling in het voorgestelde artikel 63a, lid 3 PW dat de toedelingskring van een collectief toedelingsmechanisme in het pensioenreglement moet worden omschreven, belemmert een snelle inbedding van variabele uitkeringen. Deze bepaling heeft alleen relevantie bij pensioenfondsen, waar de deelnemers geen shoprecht hebben. Bij andere pensioenuitvoerders is deze bepaling overbodig. Deelnemers bij andere pensioenuitvoerders,

kunnen op de pensioendatum kiezen voor een ander product of een andere pensioenuitvoerder, als zij zich niet kunnen vinden in de toedelingskring. Niet voorgeschreven zou moeten worden dat de groep in het pensioenreglement moet zijn vastgelegd. Een toedelingskring zou ook mogelijk moeten zijn zonder omschrijving in het pensioenreglement.

Uitkering beweegt mee met 1, 2 of 3 risicofactoren

In het voorgestelde artikel 63a, lid 1 PW staat dat variabele uitkeringen door drie oorzaken kunnen variëren: beleggingsrisico; ontwikkeling sterfteresultaat en ontwikkeling levensverwachting. In de voorgestelde wettekst staat het woord “en”, terwijl in de concept Memorie van Toelichting (bladzijde 42) “of” staat. Wij stellen voor de wettekst zo aan te passen dat duidelijk is dat de variabele uitkering met één, twee of drie van deze risicofactoren kan variëren.

Indicaties op basis van scenario's

In de voorgestelde artikelen 44a, 52 en 63b PW wordt voorgeschreven dat een indicatie van de hoogte van de uitkering ook wordt weergegeven op basis van een pessimistisch, verwacht en optimistisch scenario. De uniforme rekenmethodiek om tot de uitkomsten van deze scenario's te komen, is nog in ontwikkeling en zal naar verwachting pas na 2016 verplicht zijn. Waarschijnlijk ten overvloede merken wij op dat de hierop betrekking hebbende onderdelen van genoemde wetsartikelen om die reden in ieder geval niet eerder dan in 2017 in werking moeten treden. Dit neemt niet weg dat een variabele uitkering per 1 juli 2016 wettelijk mogelijk moet worden, zoals beoogd door het kabinet.

De uniforme rekenmethodiek kan bevorderen dat producten onderling vergelijkbaar zijn. Gewaarborgd moet echter worden dat de zorgplicht door de uniforme methodiek niet in het gedrang komt. Een pensioenuitvoerder moet namelijk wellicht scenario's laten zien die hij te optimistisch vindt. Ook moet de wetgever beducht zijn op een sturende werking van wettelijk voorgeschreven scenario's. Life cycles moeten zijn gebaseerd op de beleggingsbeginselen van de pensioenuitvoerder; niet op scenario's die ten behoeve van uniforme communicatie zijn ontworpen.

Prudent person-regel

De voorgestelde wijziging van artikel 52, lid 1 PW zou in de opbouwfase niet moeten zien op premieovereenkomsten in het algemeen maar alleen op premieovereenkomsten op basis van beleggingen. Bij de andere varianten van de premieovereenkomst ligt in de opbouwfase het beleggingsrisico immers bij de pensioenuitvoerder. Wij stellen daarom voor in de eerste zin van dit lid voor “in de opbouwfase” toe te voegen: “op basis van beleggingen”.

Zorgplicht

Het (concept) wetsvoorstel gaat ervan uit dat in de pensioenovereenkomst wordt bepaald of wordt aangekoerst op een vastgestelde uitkering of op een variabele uitkering (zie ook onze opmerking op pagina 1). Het lijkt erop dat de beleggingsprofielen hierop moeten zijn afgestemd. Een deelnemer aan een premieovereenkomst op basis van beleggingen (bij een verzekeraar) kan op de pensioendatum kiezen voor een variabele of vastgestelde uitkering. Daarom stellen wij voor in de Memorie van Toelichting op te nemen dat een pensioenuitvoerder een (gewezen) deelnemer aan een premieovereenkomst op basis van beleggingen de ruimte mag bieden met zijn risicohouding te anticiperen op een variabele dan wel vastgestelde uitkering.

Spreiden van mee- of tegenvallers

De bepalingen hoe financiële mee- of tegenvallers in de tijd kunnen worden gespreid, vinden wij te strikt. Afhankelijk van de grootte van de schok zou de spreidingsperiode verkort moeten kunnen worden. Wij stellen daarnaast voor mogelijk te maken dat een negatieve schok later in de spreidingsperiode versneld mag worden verwerkt, als in een later jaar een positieve schok optreedt.

De tekst van het voorgestelde artikel 63a, lid 5 PW vinden wij niet geheel duidelijk. Begrijpen wij het goed dat bij een collectief toedelingsmechanisme de duur van de spreidingsperiode ook afhankelijk is van de resterende levensverwachting van de individuele pensioengerechtigde?

Indicatie hoogte vastgestelde uitkering

Het voorgestelde artikel 63b PW schrijft voor dat de pensioenuitvoerder die aankoerst op een variabele uitkering, in elk geval per de pensioeningangsdatum de keuze biedt tussen een variabele en vastgestelde uitkering, waarbij indicaties van de uitkeringshoogte worden verstrekt. Uit de concept Memorie van Toelichting wordt niet duidelijk hoe de indicatie van de hoogte van de vastgestelde uitkering moet worden bepaald door een pensioenuitvoerder die zelf geen vastgestelde uitkeringen uitvoert. In onze ogen moet in die situatie door de huidige pensioenuitvoerder geen (fictieve) indicatie worden afgegeven over een vastgestelde uitkering maar moet expliciet en duidelijk onder de aandacht worden gebracht dat bij andere pensioenuitvoerders desgewenst een vastgestelde uitkering kan worden aangekocht.

Biometrische risico's

De uitvoering van variabele uitkeringen kan volgens de Memorie van Toelichting na invoering van dit wetsvoorstel ook worden verzorgd door premiepensioeninstellingen (PPI's), "mits deze uitkeringen geen verzekeringstechnische risico's bevatten". Onduidelijk is op welke wijze aan deze voorwaarde kan worden voldaan; kijkende naar het ouderdomspensioen en het eventuele partnerpensioen. Wanneer is een collectief bij een pensioenuitvoerder groot genoeg om het langlevensrisico, zowel micro als macro, volledig en adequaat onderling te kunnen dragen? En wordt daarbij ook gekeken naar de samenstelling van het collectief? Hiervoor zou adequate waarborging moeten komen uit het oogpunt van bescherming van de pensioengerechtigden (en deelnemers).

Shopmogelijkheid bevordert concurrentie

Bij premie- en kapitaalovereenkomsten ondergebracht bij een verzekeraar heeft de deelnemer het recht om te "shoppen": om bij een andere verzekeraar de uitkering aan te kopen. Het is goed dat dit principe niet verandert met het wetsvoorstel. Het Verbond vindt het hierbij belangrijk dat de deelnemer bij het shoppen mag kiezen uit variabele of vastgestelde uitkeringen; onafhankelijk van de vraag of de pensioenovereenkomst daarin voorziet. Shoppen bevordert concurrentie op kosten en (beleggings)performance en zo kan de deelnemer een aanbod kiezen dat optimaal past bij de eigen risicohouding.

In het concept wetsvoorstel is een wijziging van artikel 81a, lid 1 PW opgenomen. In de Memorie van Toelichting zouden wij, in samenhang met artikel 81a, lid 2 PW, graag bevestigd willen zien dat ook deelnemers bij PPI's een shoprecht behouden; ook als de PPI een variabele uitkering uitvoert.

Om de keuze tussen een variabel en vast pensioen te faciliteren, worden pensioenfondsen verplicht om mee te werken aan shoppen, als zij geen vastgestelde uitkeringen uitvoeren. In de concept Memorie van Toelichting is niet toegelicht waarom een variabele uitkering niet middels een shoprecht kan worden gekozen door deelnemers met een premie- of kapitaalovereenkomst bij een pensioenfonds dat alleen vastgestelde uitkeringen uitvoert.

Seksneutraliteit

Het Verbond stelt een technische wetswijziging voor rond seksneutraliteit: voor premie- en kapitaalovereenkomsten ook de kapitalen uit tijdvakken gelegen voor 1 januari 2005 seksneutraal omzetten in een uitkering. De uitzondering om met gedifferentieerde opbouw een gelijke uitkering te behalen, zoals vermeld in artikel 12c Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen, verandert daarbij niet. Dit geldt voor de streefregelingen en pensioenregelingen waarin er door een gedifferentieerde werkgeversbijdrage een gelijke uitkering wordt behaald.

Geïnformeerde keuzes deelnemers

Bij de verdere uitwerking van de communicatiebepalingen is van belang dat wordt gerealiseerd dat de (gewezen) deelnemer (tijdig) geïnformeerde keuzes kan maken. Gezien de toename aan mogelijkheden en risico's waarbij de deelnemer zelf keuzes kan maken, vinden wij het belangrijk dat er sprake is van neutrale en vergelijkbare informatieverstrekking. Over dit onderwerp gaan wij graag in overleg met de betrokken ministeries en toezichthouder.

Optimaliseer ook fiscale kader

Het Verbond vindt het positief dat bij de 3%-staffel geen tweede bovenmatigheidsstoets (na pensioeningang) wordt geïntroduceerd. Om te zorgen dat via een premieovereenkomst een pensioen kan worden opgebouwd dat gelijkwaardig is aan een middelloonregeling zijn bij de fiscale premiestaffels de volgende maatregelen nodig, zo vinden wij:

- Rekenrente 3%: geen toetsing meer bij events (zoals baanwissel) want de beleggingen en staffels zijn gebaseerd op een lange beleggingshorizon. Alleen zo kan de deelnemer die de beleggingsrisico's draagt, profiteren van beleggingskeuzes die rekening houden met de lange(re) beleggingshorizon.
- Bij de bovenmatigheidsstoets (op pensioendatum) het bovenmatige deel toe laten komen aan de deelnemer en niet aan de uitvoerder, waarbij dit deel wordt belast tegen het progressieve tarief.

Solidariteit

Pensioenfondsen kunnen in beginsel alle varianten van de premieovereenkomst uitvoeren, waarbij in het geval van (verplichtgestelde) bedrijfstakpensioenfondsen wel voldaan zal moeten worden aan de wettelijk voorgeschreven solidariteitskenmerken, zo staat in de concept Memorie van Toelichting. Voor een rechtvaardiging voor een inbreuk op het Europese (mededingings)recht en voor een verplichtstelling moet onder meer sprake zijn van een hoge mate van solidariteit. Bij regelingen met variabele uitkeringen zullen risico's meer bij de (deelnemers en) pensioengerechtigden komen te liggen. Hiermee zal bij verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfondsen de vraag moeten worden beantwoord of nog sprake is van een hoge mate van solidariteit. Het Verbond trekt dit in twijfel.

Snel inzicht in AMvB

In meerdere wetsartikelen is bepaald dat aanvullende regels (kunnen) worden gesteld in een algemene maatregel van bestuur (AMvB). Zodoende kunnen pensioenuitvoerders nog niet goed beoordelen wat de productmogelijkheden zijn. Het wetsvoorstel geeft richting; de lagere regelgeving kan hierin nog wezenlijke veranderingen brengen. Om voor deelnemers binnen afzienbare termijn een concreet aanbod van variabele uitkeringen te ontwikkelen, bepleiten wij de AMvB in concept te publiceren op het moment dat het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer wordt ingediend.

Den Haag, 14 augustus 2015

ⁱ Op 1 januari 2014 hadden 483.000 deelnemers bij een verzekeraar een premie- of kapitaalovereenkomst; 474.000 deelnemers bij een verzekeraar een uitkeringsovereenkomst (bron: DNB). Bij pensioenfondsen hadden op dat moment 468.000 deelnemers een premie- of kapitaalovereenkomst.